

HØRINGSNOTAT

Forslag til

- endring i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. og
- ny forskrift om pensjonsgrunnlag i pensjonsordning for apotekvirksomhet ved midlertidig tjeneste i høyere stilling

Utsendt 09.12.2016
Høringsfrist 12.02.2017

1 Innledning

Arbeids- og sosialdepartementet sender med dette på høring utkast til endringer i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. og utkast til ny forskrift om pensjonsgrunnlag i pensjonsordning for apotekvirksomhet ved midlertidig tjeneste i høyere stilling.

Regelverket i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. er i stor grad likt regelverket i lov om Statens pensjonskasse. Ordningen ble lovfestet i 1953 etter mønster av hva som gjaldt for Statens pensjonskasse. Pensjonsordningen har også vært omfattet av Overføringsavtalen¹, men er fra 2003 ikke lenger omfattet av dette avtalesystemet.

Forslagene i høringsnotatet, som er basert på forslag fra styret for pensjonsordningen, har til hensikt å gjøre regelverket mer i samsvar med regelverket i lov Statens pensjonskasse og mer i samsvar praksis som har utviklet seg over tid.

2 Nærmere om forslagene

2.1 Vilkår om å være medlem i folketrygden

I lov om Statens pensjonskasse § 6 er det et vilkår for å være medlem av Statens pensjonskasse at arbeidstakeren samtidig er medlem i folketrygden etter folketrygdloven kapittel 2, og betaler folketrygdavgift for de samme inntekter som ligger til grunn for pensjonsopptjening i Statens pensjonskasse. Det følger videre av bestemmelsen at departementet i særlige tilfeller kan gjøre unntak og fastsette regler om innskuddsbetaling etter særskilt fastsatt sats.

Begrunnelsen for bestemmelsen er at folketrygden er ment å skulle utbetale størstedelen av pensjonen. Folketrygden kommer fullt ut til utbetaling, mens tjenstepensjonen blir redusert gjennom samordningsreglene. Samordningsloven gir reglene for hvordan den reduserte tjenstepensjonen skal beregnes. Dersom det ikke kommer pensjon fra folketrygden til utbetaling, vil tjenstepensjonsordningen måtte dekke hele pensjonen alene. Dette er ikke hensikten, og er heller ikke tatt hensyn til i premieberegningen.

For de tilfellene der det ikke er medlemskap i folketrygden, kan det betales en særskilt premie til Statens pensjonskasse for manglende medlemskap i folketrygden. Satsene for den særskilte premien har gjennom tidene variert. Fra januar 2011 har satsen vært 7,5 prosent av pensjonsgrunnlaget i tillegg til ordinær premie for medlemmet. Hvis arbeidstakeren ikke har pliktig eller frivillig medlemskap i folketrygden, kan medlemmet velge om det ønsker medlemskap i Statens pensjonskasse ved å betale den særskilte premien for manglende

¹ Avtale mellom Statens pensjonskasse og andre leverandører av offentlig tjenstepensjon. Den siste pensjonsordningen en person var medlem i utbetaler pensjon ut fra samlet opptjeningstid.

folketrygdopptjening. Betaling av særskilt premie er slik sett et tilbud til arbeidstakeren for å opprettholde medlemskapet, og er ingen plikt. Dersom arbeidstakeren ønsker å betale den særskilte satsen, og på den måten opprettholde medlemskapet i Statens pensjonskasse, er det arbeidsgiver som innkrever og innbetaler den særskilte satsen.

Det er ønskelig å ha tilsvarende bestemmelse i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. som i lov om Statens pensjonskasse § 6. En slik regel innebærer også at departementet kan fastsette særskilt premie for manglende medlemskap i folketrygden.

Se lovforslaget § 1 i vedlegg 1.

2.2 Avrunding av pensjonsgivende tjenestetid

En av faktorene ved pensjonsberegningen er pensjonsgivende tjenestetid. Kravet til full tjenestetid i pensjonsordning for apotekvirksomhet tilsvarer kravene som gjelder i Statens pensjonskasse. Kravet er 30 år ved ordinær pensjonsberegning. Ved beregning av oppsatt pensjon er kravet til full tjenestetid mellom 30 og 40 år, avhengig av hvor lenge det er igjen til aldersgrensen ved første gangs innmelding.

Selv om pensjonsberegningen knyttes til år, framgår det av lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 3 nr. 3 at pensjonsgivende tjenestetid skal avrundes til nærmeste antall hele måneder. I Statens pensjonskasse avrundes tjenestetiden til nærmeste hele år.

Det foreslås å innføre samme avrundingsregler som for Statens pensjonskasse. Begrunnelsen er at slik avrunding er mest hensiktsmessig siden beregningen av pensjon knyttes til hele år.

Se lovforslaget § 3 nr. 3 i vedlegg 1.

2.3 Alderspensjon og ny medlemspliktig stilling

Ifølge lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 7 er det en forutsetning for at alderspensjon kan utbetales, at medlemmet helt eller delvis fratrer sin stilling. Ved delvis fratreden blir alderspensjon utbetalt på grunnlag av fratrådt stillingsdel. Bestemmelsen omhandler ikke uttrykkelig situasjoner der et medlem først tar ut alderspensjon og deretter blir ansatt i stilling som gir rett til medlemskap i pensjonsordningen (tilsatt ved apotek med en arbeidstid som utgjør 20 prosent eller mer av full stilling). Dagens praksis er likevel at alderspensjonen i slike tilfeller blir gradert.

Det er ønskelig å kodifisere dagens praksis slik at det gis tilsvarende regler som i lov om Statens pensjonskasse § 26 tredje ledd. Denne bestemmelsen innebærer at løpende alderspensjon faller bort ved nytt medlemskap dersom pensjonsgrunnlaget i den nye stillingen er minst like stort som grunnlaget i den tidligere stillingen. Hvis pensjonsgrunnlaget er lavere, utbetales forskjellen mellom grunnlagene. Ved å innføre tilsvarende bestemmelse som i lov om Statens pensjonskasse § 26 tredje ledd, vil det også bli tydeliggjort at oppsatt pensjonsrett erstattes av ordinær pensjonsrett ved tilsetting i ny medlemsberettiget stilling.

Til forskjell fra Statens pensjonskasse er det kun stillinger som gir medlemskap i pensjonsordning for apotekvirksomhet som etter forslaget medfører reduksjon av alderspensjonen. For Statens pensjonskasses del medfører også stillingsforhold som gir medlemskap i annen offentlig tjenstepensjonsordning at alderspensjonen blir redusert. Tilsvarende er ikke naturlig for pensjonsordning for apotekvirksomhet siden ordningen ikke er part i Overføringsavtalen.

Se lovforslaget § 9 i vedlegg 1.

2.4 Oppsatt alderspensjon etter samme grad som i folketrygden

I lov om Statens pensjonskasse § 23 første ledd siste setning er det presisert at dersom et medlem ikke har tatt ut hel alderspensjon fra folketrygden, skal det bare utbetales en så stor forholdsmessig del av oppsatt alderspensjon som svarer til den forholdsmessige delen av alderspensjonen fra folketrygden som er tatt ut. Formålet med bestemmelsen er at den offentlige tjenstepensjonen ikke belastes for utgifter som naturlig hører til folketrygden å dekke.

En tilsvarende bestemmelse er ikke inntatt i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. For at det ikke skal være tvil om at pensjonsordningen ikke skal utbetale hel oppsatt alderspensjon i tilfeller der det er tatt ut gradert alderspensjon i folketrygden, foreslås det gitt en presisering i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. Forslaget er i samsvar med praksis.

Se lovforslaget § 7 nr. 2 i vedlegg 1.

2.5 Tilbakekreving - feilhenvisning og bestemmelse om forsinkelsesrente

I lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 27 tredje ledd første punktum sies det at for mye utbetalt pensjon, som blir krevd tilbake, enten kan dekkes ved trekk i framtidige ytelser eller inndrives etter bestemmelsene i lov 21. november 1952 nr. 2 om betaling og innkreving av skatt. Det er tilsvarende bestemmelse i lov om Statens pensjonskasse § 44 åttende ledd første punktum, men der er det vist til lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav (skattebetalingsloven). Sistnevnte lov har erstattet loven det er henvist til i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. Feilhenvisningen i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. bør rettes opp.

I tillegg bør loven også ha en bestemmelse om at det kan kreves forsinkelsesrente på tilbakebetalingskrav, tilsvarende bestemmelsen i lov om Statens pensjonskasse § 44 åttende ledd tredje punktum: *"Det kan kreves renter etter lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m."* Det er god grunn for å ha tilsvarende regelverk som Statens pensjonskasse på dette området. Det vil kunne gi en klar stimulans for medlemmene til å tilbakebetale beløpet innen en gitt frist når en slik sanksjonsmulighet går klart fram av loven.

Det vises til lovforslaget § 27 i vedlegg 1.

3 Forskrift om pensjonsgrunnlag ved midlertidig tjeneste i høyere stilling

I lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 8 nr. 2 andre ledd første punktum og i lov om Statens pensjonskasse § 15 andre ledd første punktum, er det fastsatt at dersom et medlem tidligere har hatt høyere pensjonsgrunnlag enn på pensjonerings tidspunktet, og dette ikke skyldes en alminnelig lønnsregulering, skal det høyere grunnlag gjelde for tiden før grunnlaget gikk ned og resten av tiden regnes av grunnlaget ved pensjoneringsen. I begge bestemmelsene sies det dessuten i andre punktum at: *"Departementet kan fastsette vilkårene for at et midlertidig høyere pensjonsgrunnlag skal få virkning for pensjonsberegningen."*

Med hjemmel i lov om Statens pensjonskasse § 15 andre ledd andre punktum, er det gitt forskrift om pensjonsgrunnlag i Statens pensjonskasse ved midlertidig tjeneste i høyere stilling². I forskriften fastslås det at midlertidig opprykk av typen fungering, konstitusjon og lignende ikke får virkning for pensjonsgrunnlaget hvis varigheten er under to år. Hvis opprykket egentlig er beregnet å bli varig, slik at midlertidigheten er av formell art, får den høyere lønnen virkning for pensjonsgrunnlaget fra tidspunktet for opprykket. Reglene innebærer at det ikke betales pensjonspremie for differansen mellom ordinær lønn og høyere lønn når varigheten er ment å vare under to år. Pensjonspremie for den høyere lønnen betales først når fungeringen er ment å vare ut over to år.

Det er ikke gitt noen forskrift om denne problemstillingen i pensjonsordningen for apotekvirksomhet, men praksis har vært tilsvarende som for Statens pensjonskasse. Det er ønskelig å regelfeste dette gjennom å innføre tilsvarende forskrift om pensjonsgrunnlag i pensjonsordning for apotekvirksomhet ved midlertidig tjeneste i høyere stilling, som den som er gitt i medhold av lov om Statens pensjonskasse § 15 andre ledd andre punktum.

Det vises til forskriftsutkastet i vedlegg 2.

4 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet tar sikte på å legge fram lovendringsforslagene for Stortinget så raskt som mulig etter høringsrunden. Videre tas det sikte på at utkastet til ny forskrift trer i kraft så raskt som mulig etter høringsrunden. Forslagene vil ikke ha nevneverdige økonomiske og administrative konsekvenser.

² Forskrift 19. mars 1984 om pensjonsgrunnlag i Statens pensjonskasse ved midlertidig tjeneste i høyere stilling

Vedlegg 1 - Utkast til lovendringer

I lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. foreslås følgende endringer:

§ 1 nytt fjerde ledd skal lyde:

For å kunne være medlem av pensjonsordningen må arbeidstakeren samtidig være trygdet etter folketrygdloven kapittel 2, og betale folketrygdavgift for de samme inntekter som ligger til grunn for pensjonsopptjening i pensjonsordningen. Departementet kan i særlige tilfeller gjøre unntak og fastsette regler bl.a. om innskuddsbetaling etter særskilt fastsatt sats.

§ 3 nr. 3 skal lyde:

Den samlede pensjonsgivende tjenestetid avrundes til nærmeste antall hele år.

Nåværende § 7 nr. 2 første ledd andre, tredje og fjerde punktum blir flyttet til nytt andre ledd første til tredje punktum.

Ny § 7 nr. 2 andre ledd fjerde punktum skal lyde:

Har medlemmet ikke tatt ut hel alderspensjon fra folketrygden, skal det bare utbetales en så stor forholdsmessig del av den oppsatte alderspensjon fra pensjonsordningen som svarer til den forholdsmessige del av alderspensjonen fra folketrygden som er tatt ut.

Nåværende § 7 nr. 2 andre ledd blir nytt tredje ledd.

§ 9 nytt fjerde og femte ledd skal lyde:

Retten til oppsatt pensjon faller bort dersom medlemmet på ny blir innskuddspliktig i pensjonsordningen. Tjenestetiden i den nye stillingen medregnes som pensjonsgivende. Løpende alderspensjon faller også bort ved ny innskuddsplikt dersom grunnlaget i den nye stilling er minst like stort som grunnlaget i den tidligere stilling. Er grunnlaget i den nye stilling mindre, utbetales pensjon av forskjellen mellom grunnlagene. Dersom medlemmet ved endelig fratreden ikke har rett til straks å få pensjon for den siste stilling, får han igjen sin opprinnelige pensjon inntil han når aldersgrensen i den siste stilling. Fra da av får han pensjon beregnet etter den samlede tjenestetid. Pensjonen beregnes etter reglene i § 8.

Opphør og endringer i pensjonen etter bestemmelse i foregående ledd skjer fra den første i måneden etter at den begivenhet fant sted som førte til opphøret eller endringen.

§ 27 tredje ledd skal lyde:

Et beløp som blir krevd tilbake etter første eller andre ledd, kan enten dekkes ved trekk i framtidige ytelser eller inndrives etter bestemmelsene i *lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav (skattebetalingsloven)*. Slikt trekk avbryter foreldelsesfristen etter lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer. *Det kan kreves renter etter lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m.*

Nåværende § 27 tredje ledd siste punktum blir nytt fjerde ledd.

Vedlegg 2 - Utkast til forskrift

Forskrift om pensjonsgrunnlag i pensjonsordning for apotekvirksomhet ved midlertidig tjeneste i høyere stilling

Fastsatt x.x.2017 med hjemmel i lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 8 nr. 2 andre ledd andre punktum.

§ 1

Midlertidig opprykk av typen fungering, konstitusjon og lignende, får ikke virkning for pensjonsgrunnlaget hvis varigheten er under to år. Det utbetales nettolønn av det høyere grunnlag med eventuell refusjon av differansen mellom innskuddene for de to pensjonsgrunnlag hvis varigheten blir mindre enn to år.

Er opprykket egentlig beregnet å bli varig, slik at midlertidigheten er av formell art, eller hvor en tidligere stillingsinnehaver fortsatt har permisjon, men ikke kan regnes å skulle gjeninntre, gjelder de vanlige grunnlagsregler fra opprykket finner sted.

§ 2

Forskriften trer i kraft x.x.xxxx.